

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 68/01-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. mája 2002 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Ľudmily Gajdošikovej a zo sudcov Alexandra Bröstla a Jána Klučku prerokoval podnet P. Dz. a MUDr. V. Dz., bytom K., zastúpených advokátom JUDr. R. Ž., K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 330/95, a takto

r o z h o d o l :

Základné právo P. Dz. a MUDr. V. Dz. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 330/95 p o r u š e n é b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 15. júna 2001 doručený návrh P. Dz. a MUDr. V. Dz. (ďalej len „navrhovatelia“), bytom K., označený ako

„Podnet podľa čl. 130/3 Ústavy SR“. Keďže návrh navrhovateľov v predloženej podobe nespĺňal zákonom predpísané náležitosti návrhu podľa § 20 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ústavný súd ich 29. júna 2001 vyzval na jeho doplnenie v určenej lehote. Navrhovatelia na výzvu ústavného súdu svoj návrh doplnili 4. júla 2001 o splnomocnenie na ich zastupovanie v konaní pred ústavným súdom udelené JUDr. R. Ž, advokátovi so sídlom v K.

Z obsahu podnetu vyplynulo, že navrhovatelia namietali porušenie ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ku ktorému má dochádzať postupom Okresného súdu Košice I, pôvodne Obvodný súd Košice 1 (ďalej len „okresný súd“), v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 330/95. V tomto konaní sa navrhovatelia žalobou podanou na okresnom súde 10. mája 1995 domáhali náhrady škody proti žalovanému – mestu Košice, ktoré si podľa nich bez zákonného dôvodu a bez poskytnutia náhrady privlastnilo z ich parcely č. 1611/16 pozemok s rozlohou 285 m², zbúralo oporný múr a zničilo ovocné stromy.

Okresný súd o žalobe navrhovateľov rozhodol až 20. októbra 1998 rozsudkom č. k. 19 C 330/95-57. Krajský súd v Košiciach na základe odvolania žalovaného tento rozsudok zrušil uznesením č. k. 16 Co 39/99-70 zo 16. mája 2000 a vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Podľa navrhovateľov okresný súd nevyvíjal činnosť ani po tom, ako navrhovatelia v zmysle uvedeného rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach 31. júla 2000 rozšírili žalobu, ani po podaní sťažnosti predsedovi okresného súdu 21. novembra 2000. V odpovedi z 2. januára 2001 predseda okresného súdu uviedol: „Po doručení uznesenia a následnej úprave žaloby neboli plynule vykonané ďalšie úkony. V súčasnosti v intenciách uznesenia Krajského súdu v Košiciach bude nariadené znalecké dokazovanie a po jeho vykonaní vytýčený termín pojednávania. Vašu sťažnosť považujem za dôvodnú. K prietahom v konaní došlo v dôsledku značnej zaťaženej vybavujúcej sudkyne ako aj celého súdu.“

Keďže ani po zaujatí tohto stanoviska sa podľa navrhovateľov súdne konanie na okresnom súde neurýchlilo, navrhovatelia podali podnet na ústavný súd a navrhli, aby ústavný súd o ňom rozhodol „nálezom tak, že

právo P Dz. a MUDr. V. Dz. na prerokovanie veci bez prietáhov zaručené im čl. 48 ods. 2 Ústavy SR pomalým postupom Okresného súdu Košice I. v konaní 19 C 330/95 porušené bolo.

Slovenská republika v zastúpení Okresného súdu Košice I. sa zaväzuje zaplatiť P. Dz. a manželke MUDr. V. Dz. na spravodlivé zadost'učinenie 100.000.- Sk do 30. dní od vyhlásenia nálezu“.

Navrhovatelia uviedli, že súhlasia s tým, aby ústavný súd ich podnet prerokoval a rozhodol o ňom bez ich prítomnosti.

Ústavný súd podnet navrhovateľov predbežne prerokoval na svojom neverejnom zasadnutí 20. septembra 2001 a po zistení, že podnet v časti, v ktorej navrhovatelia namietali porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 ústavy, spĺňa náležitosti návrhu podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde a že nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, rozhodol o jeho prijatí v tejto časti na ďalšie konanie.

Podnet navrhovateľov v časti, v ktorej žiadali zaviazat' Slovenskú republiku k povinnosti zaplatiť im 100 000 Sk „do 30. dní od vyhlásenia nálezu“, ústavný súd odmietol, keďže sa ním domáhali rozhodnutia, na ktoré ústavný súd v čase konania o podnete nebol príslušný.

Po prijatí podnetu navrhovateľov na ďalšie konanie ústavný súd výzvou z 8. októbra 2001 požiadal predsedu okresného súdu o vyjadrenie k podnetu v lehote 10 dní od doručenia výzvy a o vyjadrenie ku konaniu ústneho pojednávania. Rovnakú výzvu (v rovnakom termíne a s tou istou lehotou) na vyjadrenie ústavný súd zaslal aj navrhovateľom.

Navrhovatelia v odpovedi na výzvu z 11. októbra 2001 (doručenej ústavnému súdu 12. októbra 2001) opätovne oznámili ústavnému súdu, že netrujú na ústnom pojednávaní ústavného súdu o prijatom podnete.

Stanovisko predsedu okresného súdu k podnetu navrhovateľov bolo doručené ústavnému súdu 7. novembra 2001. V tomto stanovisku predseda súdu oznámil ústavnému súdu, že k uvedenému podnetu „nemôžeme zaujať objektívne stanovisko, keďže celý spisový materiál sa od 13. 6. 2001 nachádza u znalca Ing. M. H., K. Znalec napriek urgencii spis nevrátil ani posudok nebol vypracovaný. Po vrátení spisu Vám zašleme stanovisko“.

Predseda okresného súdu súčasne oznámil, že súhlasí s tým, aby bolo upustené od ústneho pojednávania vo veci. Ústavný súd v nadväznosti na tieto skutočnosti (keďže stanovisko neobsahovalo vyjadrenie k obsahu podnetu a spis nebol k dispozícii) 27. novembra 2001 opätovne vyzval predsedu okresného súdu o zaslanie stanoviska v lehote 10 dní od doručenia výzvy a súčasne požiadal o zaslanie spisu, ktorý tvorí podklad pre ďalšie rozhodovanie v konaní o prijatom podnete.

V odpovedi okresného súdu na žiadosť ústavného súdu z 5. decembra 2001 (Spr 1540/01) doručenej ústavnému súdu 17. decembra 2001 predseda okresného súdu uviedol: „Bližšie stanovisko k predmetnej veci nemôžeme zaslať bez spisového materiálu. Spis sa naďalej nachádza u znalca... Znalec napriek urgenciám spis nevrátil ani nepodal znalecký posudok.“ V prílohe k stanovisku predseda okresného súdu zaslal uznesenie tohto súdu sp. zn. 19 C 330/95 z 15. novembra 2001 o uložení poriadkovej pokuty znalcovi v sume 1 000 Sk za sťažovanie postupu súdu.

V súvislosti so zabezpečením sprístupnenia spisu sp. zn. 19 C 330/95 a nahliadnutia doň poradca ústavného súdu po telefonickom kontakte so znalcom Ing. M. H. zistil, že menovaný znalec si nebol vedomý toho, že sa spis nachádza u neho, resp. tvrdil, že ho vrátil okresnému súdu. Na základe uvedeného ústavný súd 27. marca 2001 znovu vyzval okresný súd, aby zaslal stanovisko, ako aj označený spis do 10 dní od doručenia výzvy.

V odpovedi okresného súdu z 22. apríla 2002 (Spr 565/02) doručenej ústavnému súdu 25. apríla 2002 predseda okresného súdu opäť oznámil, že predmetný spis sa nenachádza na okresnom súde, ako aj to, že „Znalec napriek príslubu spis doposiaľ nevrátil“. Predseda okresného súdu súčasne zaslal ústavnému súdu kópiu úradného záznamu zákonnej sudkyne vo veci sp. zn. 19 C 330/95 urobeného so znalcom. Z úradného záznamu vyplynulo, že znalec Ing. M. H., ktorý sa dostavil na predvolanie okresného súdu 2. apríla 2002, uviedol „že „spis 19 C 330/95 nemá ani u seba doma ani v kancelárii, všetko prehľadal. Prednáša, že v novembri alebo v októbri 2001 dal do podateľne súdu nejaký spis, nevie však s určitosťou povedať, či to bol spis 19 C 330/95. Tvrdí, že po tom, že obdržal písomnú urgenciu, ozval sa mu telefonicky nejaký hlas – mužský, a urgoval spis, má dojem, že išlo o tento spis. Preto spis bez vypracovania znaleckého posudku vrátil do podateľne. Doklad o tom, že vrátil spis do podateľne nemá“. Podľa záznamu ešte 2. apríla 2002 o 13. 35 h znalec Ing. Milan Hačko telefonicky oznámil okresnému súdu, že „našiel spis 19 C 330/95, a to u svojej svokry. Znalecký posudok vyhotoví v lehote 3 týždňov“.

Predmetný spis okresného súdu sp. zn . 19 C 330/95, ktorý „bol znalcom Ing. M. H. vrátený súdu 3. 5. 2002“ aj s vypracovaným znaleckým posudkom, bol ústavnému súdu doručený 7. mája 2002 bez vyjadrenia okresného súdu.

II.

Navrhovatelia sa svojim podnetom domáhajú vyslovenia porušenia ich základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého majú právo na to, aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o podnetoch namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno dosiahnuť len právoplatným... rozhodnutím. Nestačí, ak štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95).

K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Preskúmaním doterajšieho konania okresného súdu ústavný súd z vyžiadaného spisu vo veci sp. zn. 19 C 330/95 (pôvodná výzva z 8. októbra 2001, opakované výzvy z 27. novembra 2001 a z 27. marca 2002) doručeného ústavnému súdu 7. mája 2002 zistil nasledovné skutočnosti.

Po doručení žaloby navrhovateľov okresnému súdu 10. mája 1995 okresný súd 16. mája 1995 zaslal žalobu na vyjadrenie žalovanému – mestu Košice (doručená 27. júna 1995). Žalovaný sa k žalobe vyjadril 25. júla 1995, pričom jeho vyjadrenie bolo doručené okresnému súdu 26. júla 1995. V rámci svojho vyjadrenia vo vzťahu k otázke prípadnej náhrady škody vzniesol námietku premlčania v zmysle § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Pojednávania vo veci sa konali 10. októbra 1995, 28. novembra 1995 a 18. júna 1996, keď okresný súd odročil pojednávanie na neurčito za účelom nariadenia znaleckého posúdenia vo veci. Okresný súd potom uznesením z 10. júla 1997 ustanovil znalca z odboru nehnuteľností Ing. Jána Baču a uložil mu podať posudok v lehote 40 dní od doručenia spisu. Navrhovatelia 30. júla 1997 podali na okresný súd žiadosť o opravu označeného uznesenia v časti, v ktorej sa týkalo vymedzenia úlohy znalca, a 31. júla 1997 zložili zálohu na znalecké. Okresný súd ďalej uznesením z 27. februára 1998 uložil znalcovi zodpovedať aj na otázky navrhované žalobcom. Znalecký posudok ustanoveného znalca bol okresnému súdu doručený 27. mája 1998. Po doručení znaleckého posudku navrhovateľom títo upresnili svoju žalobu návrhom z 18. septembra 1998.

Okresný súd na pojednávaní 20. októbra 1998 pripustil zmenu žalobného petitu navrhovateľov a vyhlásil rozsudok vo veci.

Proti rozsudku okresného súdu, ktorý bol žalovanému doručený 25. novembra 1998, žalovaný podal odvolanie doručené tomuto súdu 8. decembra 1998. K odvolaniu žalovaného navrhovateľa podali vyjadrenie doručené okresnému súdu 13. januára 1999.

Na základe odvolania žalovaného proti rozsudku okresného súdu Krajský súd v Košiciach 16. mája 2000 zrušil napadnutý rozsudok a vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Aj po vrátení spisu okresnému súdu (17. júla 2000) tento súd vo veci konal so zbytočnými pried'ahmi. Navrhovateľa svoju žalobu z 8. mája 1995 rozšírili 31. júla 2000 na základe uznesenia Krajského súdu v Košiciach č. k. 16 Co 39/99-70. Okresný súd uznesením zo 14. mája 2001 pribral súdneho znalca z odboru geodézie a kartografie Ing. M. H.. Súdnemu znalcovi bol spis doručovaný 13. júna 2001, pričom mu bola uložená povinnosť vypracovať znalecký posudok v lehote 40 dní od doručenia spisu. Keďže poverený znalec bol pasívny, okresný súd ho vyzval 5. septembra 2001, aby v lehote 15 dní oznámil, v akom štádiu je vypracovanie znaleckého posudku. Opakovane bol znalec urgovaný 15. októbra 2001 (urgenciu prevzal 18. októbra 2001). Uznesením okresného súdu z 15. novembra 2001 mu bola uložená poriadková pokuta v sume 1 000 Sk. Ďalšími urgenciami zo 14. januára 2002 a zo 7. februára 2002 okresný súd vyzval znalca na predloženie znaleckého posudku a na vrátenie spisu v lehote 15 dní. Poradcovi ústavného súdu, ktorý sa 6. marca 2002 dostavil na okresný súd za účelom nahliadnutia do spisu, resp. vyžiadania spisu, vedúca kancelárie okresného súdu oznámila, že spis sa stále nachádza u znalca a že v kancelárii sa nachádza iba zberný spis.

Z úradného záznamu z 12. marca 2002 vyplynulo, že v ten istý deň na základe telefonického rozhovoru vedúcej kancelárie okresného súdu so znalcom týkajúceho sa vrátenia spisu a vypracovania posudku znalec uviedol, že si nespomína na to, kedy spis vrátil, že „mal veľa práce, že bol v Amerike, že teraz robí riaditeľa atď.“ a prisľúbil, že „sa doma pozrie ... a spis vráti“.

Vzhľadom na pretrvávajúcu nečinnosť znalca ho okresný súd predvolal (predvolanie z 21. marca 2002) na 2. apríl 2002. Až po tomto predvolaní a prísľube znalca vypracovať znalecký posudok do troch týždňov a predložiť ho spolu so spisom okresnému súdu bol spis okresnému súdu vrátený 23. apríla 2002 (nie 3. mája 2002, ako sa to tvrdí v liste predsedu okresného súdu doručenom ústavnému súdu 7. mája 2002) aj s vypracovaným znaleckým posudkom.

III.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

Súdne konanie vo veci sp. zn. 19 C 330/95 na okresnom súde doposiaľ nie je skončené. Konštatované zbytočné priet'ahy v tomto konaní ústavný súd skúmal a vyhodnotil zo všetkých troch uvedených hľadísk.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, predmetom konania pred okresným súdom je žaloba o náhradu škody, ktorá mala byť navrhovateľom spôsobená zo strany mesta Košice, a to privlastnením si 285 m² z parcely navrhovateľov. Podľa názoru ústavného súdu žaloba navrhovateľov nesmerovala k osobitne zložitému konaniu, ktoré by zakladalo mimoriadne dlhý procesný postup v konaní. Keďže nejde o vec právne alebo fakticky zložitú, pri účinnejšom a najmä dôraznejšom postupe okresného súdu by aj zabezpečenie takého dôkazu, ako je znalecký posudok, konanie nepochybne urýchlilo. Takmer jedenásťmesačné obdobie súvisiace s pribratím znalca po vrátení spisu na okresný súd, ako aj tolerovanie viac ako deväťmesačnej pasivity znalca rozhodne nemožno spájať s právnou alebo faktickou zložitost'ou veci.

2. Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Z hľadiska hodnotenia uvedeného kritéria nemožno vysloviť záver, že by navrhovatelia prispeli k zdlhavosti konania a prípadne k zbytočným priet'ahom v konaní. Ústavný súd zistil, že navrhovatelia sa zúčastnili všetkých nariadených pojednávaní okresného súdu vo veci. Navrhovatelia ako účastníci konania počas celého priebehu konania využívali svoje právo navrhovať dôkazy a zaujímať stanoviská k iným predloženým dôkazom, využili aj sťažnosť na zbytočné priet'ahy v konaní vo vzťahu k orgánom štátnej správy súdov.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorého uplatnením ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva navrhovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní toho, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu označeného základného práva, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to tak v dôsledku jeho konania, ako aj jeho nekonania (bez existencie zákonnej prekážky), ktoré nesmerovalo k odstráneniu právnej neistoty navrhovateľov vo veci, s ktorou sa obrátili na okresný súd.

Ústavný súd zistil, že výsledkom konania (postupu) okresného súdu bolo po troch rokoch a piatich mesiacoch rozhodnutie, ktoré bolo v rámci odvolacieho konania zrušené Krajským súdom v Košiciach a vrátené okresnému súdu na ďalšie konanie. Pokiaľ ide o zbytočné priet'ahy súvisiace s konaním okresného súdu v období od 10. mája 1995 do 20. októbra 1998, ústavný súd konštatoval, že okresný súd pri zisťovaní skutkového stavu nekonal plynulo a dôsledne (pri predvolávaní svedkov a pri dokazovaní v období od 28. novembra 1995 do 18. júna 1996). Pojednávanie 18. júna 1996 bolo odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého posúdenia vo veci, znalec bol však ustanovený až 10. júla 1997 (t. j. takmer po 13 mesiacoch a bez akéhokoľvek zdôvodnenia). Okresný súd tiež toleroval obdobia nečinnosti znalca aj napriek doplňujúcemu vymedzeniu jeho úloh 27. februára 1998 (lehota na vypracovanie posudku 40 dní, pričom znalec doručil okresnému súdu posudok 27. mája 1998), čím aj v tejto fáze konania spôsobil zbytočné priet'ahy v konaní.

Pokiaľ ide o zbytočné prietahy v dôsledku nekonania okresného súdu, ústavný súd zistil, že k nim došlo aj po vrátení vecí odvolacím súdom v období od 17. júla 2000 (resp. 30. júla 2000, keď navrhovatelia rozšírili žalobu) do 14. mája 2001 (takmer 10 mesiacov), keď okresný súd nekonal, hoci mu v tom nebránila žiadna zákonná prekážka. Napriek potrebe pribrať súdneho znalca vyplývajúcej z rozhodnutia súdu vyššieho stupňa okresný súd tak urobil až 14. mája 2001. K ďalším zbytočným prietahom v konaní okresného súdu došlo v období od 30. júla 2001 (uplynutie lehoty na odovzdanie znaleckého posudku) až do rozhodovania ústavného súdu o predmetnej veci. V tomto období súd nekonal vôbec z dôvodu nevypracovania znaleckého posudku a nevrátenia spisu znalcom (nenariadil nijaké pojednávanie vo veci), čo treba hodnotiť ako prekážku na strane okresného súdu. Opatrenia okresného súdu vo vzťahu k odstráneniu pasivity znalca neboli účinné. So zreteľom na doterajšiu judikatúru ústavného súdu je v tejto súvislosti potrebné konštatovať, že konajúci súd je povinný zabezpečiť včas všetky dôkazy potrebné na rozhodnutie vo veci samej. Ak súd nevyužil zákonné opatrenia na vykonanie týchto úkonov, spôsobil zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 53/98, II. ÚS 10/01).

Ústavný súd uvedený postup okresného súdu vyhodnotil ako konanie, ktoré nesmerovalo k odstráneniu právnej neistoty navrhovateľov v ich veci, a teda ako také, ktoré spôsobilo zbytočné prietahy v konaní vo veci sp. zn. 19 C 330/95.

Keďže po prerokovaní podnetu navrhovateľov ústavný súd zistil, že vo veci sp. zn. 19 C 330/95 Okresný súd Košice I nepostupoval spôsobom, ktorý by viedol k odstráneniu právnej neistoty navrhovateľov vo veci, s ktorou sa na tento súd obrátili, bolo potrebné rozhodnúť tak, že zbytočnými prietahmi v uvedenom konaní došlo k porušeniu ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. mája 2002

